

Συνέντευξη του Πλάτωνα Ριβέλλη στο in[+]frame

Στις 14 Μαρτίου, το in[+]frame επισκέφτηκε και πήρε συνέντευξη από τον Πλάτωνα Ριβέλλη στη Δημητσάνα, στα πλαίσια της διδασκαλίας του σε ένα σεμινάριο φωτογραφίας. Για όσους δεν τον γνωρίζουν ο κ. Ριβέλλης είναι ένας από τους πιο ενεργούς δασκάλους πάνω στην καλλιτεχνική φωτογραφία στην Ελλάδα τα τελευταία 30 χρόνια, καθώς επίσης ο ίδιος είναι και φωτογράφος και συγγραφέας. Παραθέτουμε παρακάτω αυτούσια την συνέντευξη που με χαρά μας παραχώρησε. Εναλλακτικά μπορείτε να παρακολουθήσετε το σχετικό βίντεο στο [Blog](#) του in[+]frame.

in[+]frame: *Ο φωτογραφικός κόσμος στον ελληνικό χώρο, και όχι μόνο, σας γνωρίζει αρκετά καλά από την φωτογραφική, εκπαιδευτική και συγγραφική σας δραστηριότητα. Παρόλα αυτά, θα θέλαμε να μας πείτε με δυο λόγια πως εσείς ο ίδιος προσδιορίζετε τον εαυτό σας, ποια είναι η πορεία σας και η σχέση σας με την φωτογραφία.*

Ξεκίνησα να ασχολούμαι με την φωτογραφία σοβαρά περί τα μέσα της δεκαετίας του 70. Στη συνέχεια εγκατέλειψα το επάγγελμα που έκανα τότε, που ήταν η δικηγορία, και ασχολήθηκα μόνο με την φωτογραφία με διάφορες ιδιότητες. Αρχικά μάλιστα είχα σκεφτεί να ανοίξω ένα μαγαζί με φωτογραφικά είδη -το οποίο το έφτιαξα και μετά από λίγο καιρό το έκλεισα γιατί δεν ήταν αυτό που ήθελα- αλλά με απορρόφησε κυρίως η διδασκαλία της φωτογραφίας. Άρα αν με ρωτήσει κανείς μια ιδιότητα δική μου, θα πω «είμαι δάσκαλος φωτογραφίας». Φυσικά είμαι και φωτογράφος διότι ειδικά στη φωτογραφία δεν μπορείς να είσαι δάσκαλος αν δε

φωτογραφίζεις κιόλας, αλλά είμαι φωτογράφος επειδή περνάω καλά, μου αρέσει πολύ και το αγαπάω.

Λόγω της διδασκαλίας ασχολήθηκα πολύ με το γράψιμο και έβγαλα βιβλία για να βοηθήσω τους μαθητές μου να έχουν μόνιμα αυτά που τους λέω στα μαθήματα. Στην πορεία έφτιαξα ένα σωματείο στη Αθήνα , εδώ και 27 χρόνια, που λέγεται 'Φωτογραφικός Κύκλος', με τη λογική ότι όλοι οι φίλοι και οι μαθητές και όσοι αγαπούσαν αυτό το είδος της φωτογραφίας με το οποίο ασχολούμαι, είναι αμαρτία να μην είμαστε παρέα, να μη μοιραζόμαστε τα έξοδα και να μην ανταλλάσσουμε απόψεις. Λίγο πολύ αυτή είναι η σύντομη φωτογραφική μου πορεία.

in[+]frame: *Ας περάσουμε τώρα σε κάποια πιο ουσιαστικά ερωτήματα στα οποία έχετε κατά καιρούς αναφερθεί και διατυπώσει τις απόψεις σας. Πιστεύετε λοιπόν, ότι μπορούμε να προσεγγίσουμε τη φωτογραφία ως τέχνη με την παραδοσιακή/συμβατική έννοια του όρου; Είναι κάτι διαφορετικό από τις υπόλοιπες τέχνες;*

Φυσικά είναι κάτι διαφορετικό καθώς κάθε τέχνη είναι διαφορετική. Από την άλλη, όλες [οι τέχνες] έχουν τον βαθύτερο ίδιο στόχο. Δεν υπάρχει παραδοσιακή έννοια [της τέχνης], η κάθε τέχνη έχει τη δική της παράδοση. Η φωτογραφία έχει μικρή ιστορία γιατί γεννήθηκε στην αρχή της βιομηχανικής εποχής, αλλά παρόλα αυτά η κουβαλάει, θέλοντας και μη, όλες τις άλλες μορφές τέχνης από τότε που ξεκίνησε ο κόσμος. Άρα είναι και αυτή μια μορφή που ένας μπορεί να τη φέρνει πιο κοντά στη ζωγραφική, ο άλλος, όπως είμαι εγώ, πιο κοντά στην ποίηση, αλλά είναι μια μορφή τέχνης που δανείζεται από τις άλλες και που δίνεται στις άλλες. Για μένα πρέπει κανείς να την σκέφτεται ως μια ανεξάρτητη με τους δικούς της νόμους και πειθαρχίες, τέχνη.

Αλλά βεβαίως μην ξεχνάμε ότι η φωτογραφία έχει πάρα πολλές εφαρμογές, που υπάρχουν και στις άλλες τέχνες, απλώς στη φωτογραφία είναι πιο πολλές και πιο γνωστές στο ευρύ κοινό. Δηλαδή, και ο μπογιατζής χρησιμοποιεί χρώματα, και η τηλεόραση χρησιμοποιεί μηχανές και φακούς και τραγούδια υπάρχουν απλώς για να διασκεδάσεις, αλλά ωστόσο υπάρχει μια μορφή μέσα σε όλα αυτά που είναι

καλλιτεχνική. Και η φωτογραφία έχει αυτές τις πολλές εφαρμοσμένες μορφές και έχει και την πλευρά της τέχνης.

in[+]frame: Κατ' επέκταση, εφόσον την θεωρήσουμε και αυτή μια ξεχωριστή μορφή τέχνης, η κρίση ενός φωτογραφικού έργου ακολουθεί κάποια σαφή και καθολικά κριτήρια που μπορεί να εφαρμόζονται στις άλλες τέχνες;

Υπάρχουν σε όλες τις τέχνες καθολικά κριτήρια, και γενικής φύσεως και ειδικής σε σχέση με αυτόν που κάνει την κρίση. Δηλαδή, ο καθένας από εμάς κουβαλάει μέσα του αταλάντευτα κριτήρια αλλά και πολλά που είναι εντελώς προσωπικά, δικά του. Αυτά λοιπόν, θα τα εφαρμόσει και στην περίπτωση της φωτογραφίας. Μόνο που η φωτογραφία έχει και τα δικά της κριτήρια που αυτοί που ασχολούνται με άλλες τέχνες δεν μπορούν να τα ξέρουν, όπως εγώ που παρόλο που είμαι μέσα στο χώρο της τέχνης, τις περισσότερες τέχνες δεν τις γνωρίζω με τον τρόπο και το βάθος που γνωρίζω τη φωτογραφία ή τον κινηματογράφο. Άρα αποφεύγω να εκφέρω γνώμες για άλλες τέχνες που μπορεί να τις απολαμβάνω, αλλά τις οποίες δε γνωρίζω σε βάθος. Επομένως, είναι λογικό να σταματάει κανείς και να λέει «...μου φαίνεται ενδιαφέρον, αλλά δεν το γνωρίζω...».

Δυστυχώς, στη φωτογραφία αυτό γίνεται σπανίως θεωρώντας όλοι ότι είναι κάτι τόσο απλό και τόσο εύκολο –που δεν είναι αλήθεια- που εκφέρουν γνώμη. Ενώ, πιστεύω, ότι δε θα εξέφεραν γνώμη τόσο εύκολα για την κλασική μουσική, για την ζωγραφική, για άλλες τέχνες ή πχ για το χορό. Δηλαδή χρειάζεται να γνωρίζει κανείς σε βάθος κάτι για να μπορεί να έχει μια βαρύνουσα και σοβαρή γνώμη.

in[+]frame: Ως εκ τούτου, ποιος είναι αυτός που δικαιούται ή που έχει την εξουσία και την ευθύνη να κρίνει ένα έργο τέχνης;

Όλοι έχουν την εξουσία στο μέτρο των γνώσεών τους. Δηλαδή κανένας δε θα πει «είμαι άσχετος, από το μηδέν», αλλά όσο πιο πολύ προχωράει κάποιος τόσο πιο

πολύ αντιλαμβάνεται ότι βλέπει πιο βαθιά αυτό που είναι μπροστά του. Επομένως, ο καθένας, σε όλες τις τέχνες, δημιουργεί μια κλίμακα, ας του πούμε έτσι, κριτικής ικανότητας. Νομίζω ότι όλοι όσοι μας ακούν και έχουν ασχοληθεί με τη φωτογραφία θα ξέρουν πολύ καλά ότι τώρα βλέπουν πολύ καλύτερα μια φωτογραφία από όταν πρωτοξεκίνησαν και αγорάσανε μια μηχανή. Άρα μετράει η γνώση και ο χρόνος περνάει για την κριτική μας ικανότητα.

in[+]frame: Ποιος εκφράζεται μέσα από μια καλλιτεχνική φωτογραφία; Ο καλλιτέχνης, ο θεατής, μια κοινωνία, ένας λαός, ένας πολιτισμός, μια ιστορική περίοδος;

Το πρώτο που είπες. Ο καλλιτέχνη εκφράζεται, ο καλλιτέχνης δημιουργεί. Από εκεί και πέρα ένας καλός θεατής, ένας θεατής ο οποίος είναι ανοικτός και ενεργητικός, θα επικοινωνήσει με την φωτογραφία, θα νοιώσει συγκινήσεις και θα γίνει και αυτός, ας το πούμε, εντός εισαγωγικών «ένας δημιουργικός θεατής». Οι κοινωνίες δεν εκφράζονται μέσω της τέχνης, οι άνθρωποι εκφράζονται μέσω της τέχνης και φυσικά οι άνθρωποι ως άτομα δημιουργούν μια κοινωνία – αλλά ως άτομα, όχι ως ένα απρόσωπο σύνολο.

in[+]frame: Για εσάς, τι είναι περισσότερο μια φωτογραφία; Ένα παράθυρο, ένας καθρέφτης, μια εναλλακτική πραγματικότητα, μια νέα πραγματικότητα;

Είναι, για να χρησιμοποιήσω την πολύ ενδιαφέρουσα έκφραση που είπατε, και παράθυρο και καθρέφτης. Άλλοτε περισσότερο το ένα, άλλοτε περισσότερο το άλλο, στην καλύτερη περίπτωση και τα δύο μαζί. Είναι πάντα μια νέα πραγματικότητα. Αν δεν είναι μια νέα πραγματικότητα, για μένα προσωπικά, μου είναι αδιάφορη. Δηλαδή, αν απλώς αποτυπώνει την υπάρχουσα τότε είναι ένας σύνδεσμος με την πραγματικότητα, είναι μια φωτοτυπία της πραγματικότητας, αλλά δεν είναι μια δημιουργία. Επομένως, για μένα αν δεν υπάρξει μια

φωτογραφική πραγματικότητα, είναι απλώς μια γέφυρα που με πάει εκεί, που μου θυμίζει την άλλη, την γνήσια πραγματικότητα, και αυτό δε με ενδιαφέρει.

in[+]frame: Έχετε μιλήσει παλιότερα για τη διάσταση του χρόνου στη φωτογραφία. Πόση σημασία έχει ο χρόνος, πως εκλαμβάνεται, πως μεταμορφώνεται; Μπορείτε να μας πείτε δυο λόγια για αυτήν την ιδιαιτερότητα της φωτογραφίας;

Η έννοια του χώρου και του χρόνου είναι κάτι που απασχολεί όλες τις τέχνες, και ειδικά ο χρόνος, αλλά στη φωτογραφία είναι και η πρώτη ύλη της. Αυτό που κάνει κανείς με μια φωτογραφία είναι να επιλέγει, προσωπικά και αυθαίρετα, ένα κομμάτι χώρου και ένα κομμάτι χρόνου. Ο χρόνος με τη φωτογραφία επιμηκύνεται στο διηνεκές. Αυτό είναι και που τρομάζει, αν θέλετε, τους πρωτόγονους λαούς που βλέπουν τον εαυτό τους σε μια φωτογραφία, ενώ δεν τους τρομάζει τόσο να βλέπουν ένα ζωγραφικό πίνακα. Γιατί η φωτογραφία κάνει αυτό που λέει απλά ο κόσμος, «σταματάει το χρόνο». Αυτός ο χρόνος δεν σταματάει, επιμηκύνεται η κίνηση που αιχμαλωτίζει η φωτογραφία, γίνεται αιώνια. Αυτό είναι φιλοσοφικά, μια πολύ, θα έλεγα ακόμα και τη λέξη άγρια πραγματικότητα φωτογραφική, και αυτό είναι πολύ ενδιαφέρον, αυτό το χρησιμοποιούμε. Δηλαδή στη φωτογραφία έχουμε τον χώρο, τον χρόνο, την πραγματικότητα του θέματος που φωτογραφίζουμε και την παρέμβαση του φωτογράφου, ο οποίος μεταμορφώνει αυτά τα τρία πράγματα που είπα, σε μια δική του πραγματικότητα που χωρίς αυτόν δεν υπήρχε.

in[+]frame: Κλείνοντας, από την διδακτική σας εμπειρία και την επαφή σας με τους μαθητές, πως θα συμβουλευάτε αυτούς που ξεκινούν τώρα να ασχολούνται με την καλλιτεχνική φωτογραφία; Ποια προσέγγιση θα μπορούσε να τους βοηθήσει;

Πρώτα από όλα να μην παρασύρονται από μόδες, γιατί οι μόδες είναι πολύ δυνατές, λόγω του διαδικτύου πια, και επιβάλλονται και το κακό τους είναι ότι σου

αφαιρούν την όποια πιθανότητα έχεις να βγάλεις προς τα έξω αυτό που είσαι. Θα ακολουθείς καλύτερα ή χειρότερα μια μόδα. Δεύτερον, να αγαπάνε πολύ τη φωτογραφία και να την εμπιστεύονται. Τρίτον, να καλλιεργούνται. Δηλαδή παράλληλα με τη φωτογραφία να δουλεύουν το μυαλό τους, το πνεύμα τους, τη σκέψη τους, διότι αν δεν τα δουλεύεις αυτά δεν έχεις να «βάλεις» μέσα στη φωτογραφία. Και από εκεί και πέρα να μην σκέφτονται με στόχους περιορισμένους. Δηλαδή, έχω κάτι να κάνω τώρα, αύριο, μεθαύριο. Να βάλουν τη φωτογραφία σαν την ποίηση μέσα στη ζωή τους και να πορεύονται παρέα με αυτήν.

in[+]frame: Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ

* περισσότερα για τον Πλάτωνα Ριβέλλη στην προσωπική του [ιστοσελίδα](#)